

ปีที่ 42 ฉบับที่ 52 : 6 มกราคม 2555

Volume 42 Number 52 : January 6, 2012

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

สถานการณ์การบาดเจ็บรุนแรงจากสุนัขกัด ปี พ.ศ. 2553

(Situation of Severe Injuries from Dog Bite under Injury Surveillance, 2009)

✉ kanjanee78@gmail.comกาญจณีย์ ดำนาจแก้ว พิมพ์ภา เตชะกมลสุข และ อนงค์ แสงจันทร์ทิพย์
สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

สำนักโรคระบาดวิทยาได้ดำเนินการเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากการถูกสุนัขกัด 2 ระบบ คือ จากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance: IS) เป็นรายงานการบาดเจ็บจากการถูกสุนัขกัด และระบบรายงาน 506 เป็นรายงานการป่วยและตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า โดยระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (IS) ได้ถูกจัดตั้งในปี พ.ศ. 2537 เป็นการเก็บข้อมูลจากโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่เป็นเครือข่าย (IS sentinel sites) เป็นระบบนำร่องโรงพยาบาล 5 แห่ง จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2553 มีเครือข่ายกระจายอยู่ทุกภาค ทั้งสิ้น 33 แห่ง รวบรวมเฉพาะผู้บาดเจ็บรุนแรง ซึ่งสำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม โดยกำหนดนิยามของผู้บาดเจ็บรุนแรง หมายถึง ผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาล (Dead before arrival) ผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตที่ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน (Dead at ER.) และผู้บาดเจ็บที่รับไว้สังเกตอาการ/รับไว้รักษา (Admitted/observed)

ปี พ.ศ. 2553 สำนักโรคระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้บาดเจ็บรุนแรงจากการถูกสุนัขกัด (Bitten or stuck by dog: W 54) จำนวน 621 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิต 14 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาล จำนวน 13 ราย อีก 1 รายเสียชีวิตในตึกผู้ป่วยใน อัตราป่วยตาย ร้อยละ 2.25 และร้อยละ 92.85 เสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาล

อัตราส่วนเพศชายต่อหญิงเท่ากับ 1: 0.8 ผู้บาดเจ็บมีอายุระหว่าง 1-94 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 15 ปี ถูกสุนัขกัดสูงสุด ร้อยละ 53.78 ในจำนวนนี้ อายุ 2 ปี ร้อยละ 20.06 รองลงมาอายุ 1 ปี ร้อยละ 17.96

อาชีพ ผู้บาดเจ็บรุนแรงเป็นเด็กเล็กที่อยู่กับบ้าน ร้อยละ 33.17 รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษา (19.32) ไม่มีอาชีพ (14.01)

ผู้บาดเจ็บรุนแรงมีการตีมีเครื่องมือตีมีดหรือมีด ร้อยละ 4.78 สัตว์กัดหรือกัด ต้ม พบอายุระหว่าง 23 - 58 ปี มากที่สุดในกลุ่มอายุ 40 - 44 ปี ร้อยละ 25 รองลงมาอายุ 55 - 58 ร้อยละ 17.85

บริเวณเกิดเหตุ ส่วนใหญ่เกิดเหตุที่บ้าน/บริเวณบ้าน ร้อยละ 82.13 เป็นบ้านผู้บาดเจ็บ ร้อยละ 45.29 รองลงมาเป็นบ้านญาติ ร้อยละ 6.86 รองลงมา เป็นถนนหรือทางหลวง ร้อยละ 7.41

การรายงานจากโรงพยาบาลเครือข่ายเฝ้าระวังบาดเจ็บ 33 แห่ง มีรายงานจำนวนผู้บาดเจ็บตั้งแต่ 1-47 ราย โรงพยาบาลมหาสารคามมีรายงานมากที่สุด ร้อยละ 7.57 และโรงพยาบาลสวรรคตประชารักษ์ ร้อยละ 7.09 โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี ร้อยละ 6.92 โรงพยาบาลสุรินทร์ ร้อยละ 6.44

ช่วงเวลาเกิดเหตุมากที่สุดเวลา 16.00 - 19.59 น. ร้อยละ 40.55 และช่วงเวลา 08.00 - 11.59 น. ร้อยละ 22.13 และ ช่วงเวลา 12.00 - 15.59 น. ร้อยละ 18.26 เกิดเหตุสูงสุดช่วงวันหยุด

◆ สถานการณ์การบาดเจ็บรุนแรงจากสุนัขกัด ปี พ.ศ. 2553	817
◆ สรุปการตรวจข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 52 ระหว่างวันที่ 25 - 31 ธันวาคม 2554	819
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 52 ระหว่างวันที่ 25 - 31 ธันวาคม 2554	821
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำเดือนธันวาคม 2554	826

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ฤนาต
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์ดำนวน อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : แพทย์หญิงพิมพ์ภา เตชะกมลสุข

กองบรรณาธิการ

บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังมิวงค์ พงษ์ศิริ วัฒนาสุรภิตต์
กรรณิการ์ หมอนพั้งเทียม

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สมุณภูวจินันท์ พัชรี ศรีหมอก
น.สพ. ธีรศักดิ์ ชักนำ สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พูนทรัพย์ เปียมณีนี เชิดชัย ดาราแจ้ง

ฝ่ายศิลป์ : ประมวล ทุมพงษ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาศ ตักดีศิริสัมพันธ์

ของสัปดาห์ คือ วันอาทิตย์ ร้อยละ 17.55 และวันเสาร์ ร้อยละ 16.10 และพบในเดือนกรกฎาคม มากที่สุด ร้อยละ 10.47 รองลงมาคือ พฤษภาคม ร้อยละ 10.31

อวัยวะที่ถูกกัดมากที่สุด คือ ศีรษะ ร้อยละ 39.60 รองลงมาคือ ข้อมือและมือ ร้อยละ 11.20 หัวเข่าและขา ร้อยละ 7.20

นอกจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (IS) สำนักกระบาดวิทยา ยังได้รับรายงานผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า ใน ปี พ.ศ. 2553 พบจำนวนทั้งสิ้น 15 ราย พบในกลุ่มอายุ 35 – 44 ปี สูงสุด พบรายงานผู้ป่วยและผู้เสียชีวิต ตั้งแต่เดือน มกราคม – มิถุนายน และธันวาคม สูงสุดเดือนมกราคม จำนวน 5 ราย

แนวทางการป้องกันอันตรายจากการถูกสุนัขกัด โดยวิธีการป้องกันตนเองให้พ้นอันตราย ดังนี้

1. ควรเรียนรู้สัญญาณเตือนเหตุ หรืออาการลักษณะของสุนัข ดังนี้

1.1 เสียงคำราม แยกเขี้ยว หรือเห่าอย่างก้าวร้าว

1.2 อาการตื่นหรือกลัว เช่น สุนัขจะหมอบลง ส่วนหัวจะต่ำ หางตกอยู่ระหว่างขาหลัง สุนัขที่ขี้ตื่นกลัวนี้มีอันตรายพอ ๆ กับสุนัขที่ก้าวร้าว

1.3 ขนพอง หูตั้ง ลำตัวตั้งปิ้ง แข็งขัน หางยกสูง

1.4 สุนัขที่สงบนิ่งหรือเชื่องซิมผิดธรรมดา ผ่านการต่อสู้มาแล้วหลายครั้ง เป็นสิ่งที่สอนให้พวกมันต้องปกปิดความดุร้ายเอาไว้

1.5 สุนัขบาดเจ็บ จะกัดคนทุกคนที่ไปแตะต้องตัวมัน แม้แต่ผู้เป็นเจ้าของมันเองก็ตาม

2. หลีกเลี่ยงสถานการณ์อันตราย ให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 พยายามอยู่ห่าง ๆ สุนัขที่อยู่ในกรง สุนัขที่มีโซ่ล่ามไว้ หรือสุนัขที่อยู่จมนม เพราะมันจะมีความรู้สึกที่ตัวมันเองไม่ปลอดภัย และจะกัดเพื่อปกป้องอาณาเขตของตัวเอง

2.2 อย่าวิ่งผ่านสุนัขโดยเด็ดขาด นักร้องออกกำลังกาย หรือเด็ก ๆ ที่ปั่นจักรยานจะเป็นชนวนปลุก สุนัขชาติญาณของมันให้วิ่งไล่จับเหยื่อและเข้าทำร้ายได้

2.3 ห้ามเข้าใกล้สุนัขที่กำลังกินอาหาร เคี้ยว นอนหลับ หรือดูแลลูกอ่อน

2.4 อย่าแกล้ง หรือ หยอกล้อเล่นแรง ๆ กับสุนัข

2.5 ให้ระวังเมื่ออยู่ใกล้สุนัขอายุมาก ๆ เพราะตามันอาจจะบอด มองไม่เห็นหรือสูญเสียประสาท การสัมผัสและการได้ยิน

2.6 อย่าปล่อยให้ทารกหรือเด็กอ่อนอยู่กับสุนัขเพียงลำพัง

2.7 อย่าใช้แขนต่อสู้กับสุนัข วิธีการหยุดมัน คือ ให้ใช้น้ำจากสายยาง ไม้ หรือ โยนผ้าห่มคลุมลงไปที่ตัวมัน สำหรับเด็ก ๆ ควรเรียกให้ผู้ใหญ่ช่วย

ประชาสัมพันธ์

เรียน สมาชิก wesr ทุกท่าน

สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ ASEAN Plus Three Countries ในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของ ASEAN+3 (www.aseanplus3-aid.info) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโรคอุบัติใหม่ การระบาดของประเทศไทย

จึงขอเชิญสมาชิกทุกท่าน หากมีผลงานต้องการเผยแพร่ เช่น การสอบสวนโรคระบาด เป็น Abstract / ไฟล์ฉบับสมบูรณ์ (** ต้องเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด**) ในรายงานมีแผนภูมิ/กราฟ/รูปภาพ ได้ (แนบไฟล์ต้นฉบับภาษาไทยมาด้วยได้)

*****กรุณาส่งไปรษณีย์ borworn67@yahoo.com *****

โดยใส่ Subject อีเมลลว่า: For ASEAN publishing เพื่อผู้รับผิดชอบจะได้คัดผลงานของท่านไปเผยแพร่ในหมู่ประเทศอาเซียนต่อไป

2.8 ระวังใบหน้าของตัวเอง ให้อยู่ห่างจากสุนัข โดยเฉพาะในเวลาที่กำลังฝึกหัดมันอยู่

หากถูกสุนัขกัดหรือข่วนเป็นแผล ให้รีบล้างแผลด้วยสบู่และน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้งอย่างน้อย 20 นาที เช็ดให้แห้ง ใส่ยาฆ่าเชื้อ เช่น เบตาดีน และควรรีบไปพบแพทย์เพื่อรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและวัคซีนป้องกันบาดทะยักให้ครบตามที่แพทย์สั่ง จำสัตว์ที่กัดให้ได้ เพื่อสืบหาเจ้าของและสอบถามประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ควรจับสุนัขขังไว้โดยให้อาหารและน้ำตามปกติ และควรเฝ้าดูสุนัขไว้เป็นเวลา 15 วัน โดยทั่วไปสุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะตายภายใน 5 วัน และหากสุนัขตายภายใน 15 วัน ให้ตัดหัวสุนัขส่งสถานเสาวภา สภากาชาดไทย หรือกรมปศุสัตว์ หรือศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อตรวจหาเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าต่อไป

ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เลี้ยงสุนัข ควรศึกษาวิธีการเลี้ยงอย่างถูกต้อง และมีความรับผิดชอบเลี้ยงแล้วต้องพาไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งแรกเมื่อสุนัขอายุ 2-4 เดือน และฉีดทุกปี

ไม่ปล่อยสุนัขไปในที่สาธารณะตามลำพัง

นอกจากนี้ กรมควบคุมโรค ได้ สรุปแนะนำเป็นคาถา 5 ย ป้องกันการถูกสุนัขกัด โดยการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมยั่วโยนนำให้สุนัขกัด "อย่าแหย่ อย่าเหยียบ อย่าแยก อย่าหยิบ อย่ายุ่ง" ซึ่งก็คือ

1. อย่าแหย่ ให้สุนัขโมโห
2. อย่าเหยียบ สุนัข (หาง, ตัว, ขา) หรือทำให้สุนัขตกใจ
3. อย่าแยก สุนัขที่กำลังกัดกันด้วยมือเปล่า
4. อย่าหยิบ ขามอาหารขณะสุนัขกำลังกิน และ
5. อย่ายุ่ง กับสุนัขนอกบ้านหรือที่ไม่ทราบประวัติ

เอกสารอ้างอิง

1. "Four Ways to Prevent a Dog Bite" by Camilla Gray/Nelson , Family Safety and Health , National Safety Council , Fall 1998
2. กรมควบคุมโรคแนะ 5 ย ป้องกันการถูก หมากัด มติให้ วันที่ 15 มิถุนายน 2554

*****

สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ (Outbreak Verification Summary)

หัตยา กาญจนสมบัติ, วรรณิการ์ ทมอมพังเทียม, นิภาพรรณ สฎษคืออิกรักษ์, ไผท สิงห์คำ และ โรม บัวทอง

ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักระบาดวิทยา Surveillance Rapid Response Team (SRRT), Bureau of Epidemiology

✉ hataya_k@hotmail.com

สถานการณ์โรคประจำสัปดาห์ที่ 52 ระหว่างวันที่ 25 - 31 ธันวาคม 2554 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. อาหารเป็นพิษจากการรับประทานเห็ดพิษ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบผู้ป่วยรับประทานเห็ดไม่ทราบชนิด 7 ราย อาศัยอยู่บ้านคอกช้าง หมู่ที่ 5 ตำบลปากแพรก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเพศชาย 6 ราย เพศหญิง 1 ราย อายุระหว่าง 3-62 ปี รายแรกเริ่มป่วยวันที่ 21 ธันวาคม 2554 เวลา 18.40 น. ผู้ป่วยอีก 6 ราย เวลา 19.00 น. ในวันเดียวกัน ด้วยอาการเหงื่อออก เวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน และท้องเสีย ทั้งหมดเข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลดอนสัก แพทย์วินิจฉัยโรคอาหารเป็นพิษจากการรับประทานเห็ด ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นหลังได้รับการรักษา และกลับบ้านได้ จากการสอบสวนพบว่า ผู้ป่วยรายหนึ่งเก็บเห็ดมาจากเขาหลวง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ โดยไม่ทราบว่ารับประทานได้หรือไม่ แต่เพื่อนบ้านคนอื่น ๆ ได้แนะนำว่ารับประทาน

ได้ จึงได้แจกจ่ายให้เพื่อนบ้านทั้งหมด 3 ครอบครัว นำไปประกอบอาหารโดยทำเป็นผัดน้ำมันหอยและแกงเลียง หลังจากรับประทานเป็นอาหารเย็นผ่านไปประมาณ 10 นาที จึงเริ่มมีอาการป่วย ทีมสอบสวนโรคได้เก็บตัวอย่างเห็ดดังกล่าวมาส่งตรวจพบว่ามีลักษณะคล้ายเห็ดขี้ควายซึ่งเป็นเห็ดพิษตามท้องถื่น แต่ไม่ได้ส่งตรวจหาสารพิษและเอกลักษณ์ ได้ดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคโดยแจ้งเตือนประชาชนไม่ให้นำเห็ดป่ามาบริโภค ให้สุศึกษาประชาสัมพันธ์และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

2. อาหารเป็นพิษ จังหวัดเชียงใหม่ พบผู้ป่วยอาหารเป็นพิษ 75 ราย อัตราป่วยร้อยละ 97 เป็นเจ้าหน้าที่และญาติของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วยวันที่ 24 ธันวาคม 2554 เวลา 01.00 น. และรายสุดท้ายวันที่ 25 ธันวาคม 2554 เวลา